

PRO TALENTIS ALAPÍTVÁNY

MESTERSÉGEM CÍMERE - PÁLYAORIENTÁCIÓS PROGRAM A
TÁRSADALMI MOBILITÁSÉRT

PROJEKT AZONOSÍTÓ: NCTA-2014-8166-D
2014-2016

SZAKMAI TERV

Tartalom

Bevezető	3
A projekt bemutatása	3
Pályaorientációs csoportfoglalkozás - Egyéni terv	4
Társadalmi szimuláció – önismeret és kompetenciafejlesztés	11
Generációk közti párbeszéd – szülők/család pályaorientációs integrációja	13
Mesterségem Címere „MC” – továbbtanulási és pályaválasztási célok és utak	14
A program értékelése	15
A bemeneti és a kimeneti kérdőíves vizsgálat összevetése	15
Önismeret, énkép	16
Pályaismeret, munkapiaci ismeretek	18
Médiatudatosság	22
Konklúzió	27
Javaslatok	28

Bevezető

Az alapítvány az életút tudatos megalapozásához hátrányos helyzetű fiatalok körében komplex programot állított össze, amely magában foglalja a tudásnak és a pályaválasztásnak a fontosságát. A célcsoport életkori sajátosságainak megfelelően fejleszteni kívánta a résztvevők énképének, önismeretének elmélyítését, valamint támogatta az egyéni képességeik feltérképezését és médiatudatosságuk fejlődését.

A Pro-Talents Alapítvány folyamatosan foglalkozik a hátrányos helyzetű fiatalok esélyegyenlőségének javításával és ezért mentori programot működtet. A jelen programban a mentorált tanulók kerültek elsősorban bevonásra, azonban az alapítvány szélesíteni kívánta hatókörét ezért együttműködő partnerek segítségével további fiatalok programba lépését is elfogadta.

A pályázott program „Mesterségem címere” címmel valósult meg és folyamatában kívánta kezelni a hátrányos helyzetből való kitörés támogatását. Ezért a bevont fiatalok életkorukat tekintve nem alkottak homogén csoportot. A programnak megfelelően 52 főt vontunk be. A résztvevő 52 hátrányos helyzetű fiatal közül a legidősebb korosztály 30 fő volt. Az idősebb korcsoportban a cél az volt, hogy képes legyen munkát vállalni vagy tudatosan vállalja a továbbtanulást. A fiatalabb korosztály, 22 fő pedig bent maradjon az oktatási rendszerben, és készüljön fel a továbbtanulásra. Ehhez vállaltuk a diákok felkészítését a kritikus és nyitott gondolkodásra, az önálló érdekérvényesítésre, hosszabb távon a saját tapasztalaton alapuló társadalmi hozzájárulásra, tehát az aktív részvételre és demokratikus állampolgári attitűdökre. Emellett ösztönözni akarták a tehetséggondozással és esélyteremtéssel foglalkozó partnerszervezeteket, hogy a projekt módszertanát beépítsék saját további programjaikba. A projekt megvalósításában részt vevő civil szervezetek együttműködésének révén, az abban rejlő előnyök beazonosítása, különösen a rendelkezésre álló módszertani eszközök (ezen belül is elsősorban azok, amelyek hiányoznak kapacitásnövelést igényelnek) feltérképezése is megvalósult. A projekt megvalósításában részt vevő civil szervezetek együttműködés során új módszertani lehetőségekkel is megismerkedhettek.

Az aktív partnerszervezeteken kívül, az esélyteremtés, tehetséggondozás és pályaeorientáció területén működő vagy ahhoz szorosan kapcsolódó, további civilek elérése és a velük való együttműködésben rejlő lehetőségek kiaknázása is cél volt. A figyelemfelhíváson túl, az aktív

együttműködési felületek kialakítására, az erőforrások, a know-how és a hálózatok építésére is törekedtünk.

A projekt során megvalósított hiánypótló tevékenység intézményesülésének és a magyar közoktatásba történő beépülésének elősegítése, a közoktatási intézményekben dolgozók minél szélesebb körének elérése, a bevont diákokkal történő tevékenységeken keresztül is megvalósult. A program vállalta annak a tudatnak az erősítését, hogy a civilek társadalmi szerepvállalása elismert legyen.

A program elsősorban a hátrányos helyzetű fiatalok és családjaik számára kívánta azt a lehetőséget biztosítani, hogy a tudatos életúttervezéssel az életminőségüket megváltoztathassák. Így a *közvetlen célcsoport* 7-18 éves hátrányos helyzetű gyerekek, valamint e gyermekek szülei voltak. A programban mind az 52 fő fiatal bevonás a megtörtént. Mint már megfogalmaztuk, a partnerek megszólítása és aktivizálása fontos célkitűzés volt. A programban résztvevő hat civil szervezet együttműködésén túl folyamatosan sikerült kapcsolatot kialakítani további 4 civil szervezettel, akik kapcsolatrendszerük révén megvalósult, hogy további 20 civil szervezet megismerte „MC” program módszertanát és szemléletét.

A projekt bemutatása

A „Mesterségem Címere” program 2014 és 2016 között került lebonyolításra, mely címéből következően a hátrányos helyzetű fiatalok pályaaorientációs programja volt, amellyel társadalmi mobilitásukat kívánta megtámogatni. A program újszerűsége abban rejlik, hogy a Tantervben és az iskolai feladatokban megfogalmazott pálya/iskola választási döntés támogatása mellett az egyéni hiányokat, mint fejlesztendő területeket is bevonta az életút tervezésébe. Ez a komplexitás és a folyamat jelleg megfelel a korszerű pályaaorientációs elméletek alapvetéseinek. Esélyt jelentett a program a hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó iskolák számára is, hogy új szemléletmóddal és kapcsolódó módszertani megoldásokkal ismerkedhettek meg.

„MC” célok megvalósításához az alábbi fejlesztő folyamatot alakítottak ki:

✓ *Egyéni és csoportos önismeret- és kompetencia térkép*

A foglalkozáscsoport aktívan épített a partnerszervezetek mindennapos tehetséggondozó és személyiségfejlesztő munkájára. A tevékenységek magukban foglalták a diákok készségeinek, kompetenciáinak és motivációinak csoportos, illetve egyéni feltárását.

Az eredményeket a diákok Egyéni Önismeret és Kompetencia Térképen összegezték, és jelenítették meg az utolsó tréningnapon.

✓ *Társadalmi szimuláció – önismeret és kompetenciafejlesztés*

A Csoportos és Egyéni Térképekre építve célja volt a diákok felkészítése a saját- és a csoportérdekek azonosítására, formálására, az önérvényesítés és a csoport konszenzus dinamikájának megismerésére, az ezek közt rejlő távolságok közelítésére. Hangsúlyos szerepet kap az alulról építkező részvételi demokrácia elveinek megismerése és működtetése, a nyitott és kritikus gondolkodás, a szolidaritás és felelősség jelentőségének, illetve a vállalkozói kompetenciák elsajátítása is.

A résztvevők korcsoportok szerint több páros számú csoportra oszlottak, amelyek eltérő (gyakran egymásnak ellentmondó) szabályrendszerekkel működő társadalmakat jelenítenek meg. Ezeknek az eltérő társadalmaknak különféle problémákat kellett megoldaniuk együttesen, amelyhez meg kellett ismerniük egymás „szokásait”, és konszenzusra kellett jussanak az eltérő szabályhasználatokat illetően. A foglalkozások értékelését követően az elsajátított vagy tanulást igénylő új célokkal, kompetenciákkal bővültek Egyéni Térképek.

✓ *Generációk közti párbeszéd – szülők/család pályaorientációs integrációja*

Célja volt a szervezetek eddigi tapasztalatának felhasználása a szülők és családtagok fejlesztő programokba való bevonása. Ezen az alapon új megközelítésbe helyezte a pályaorientáció kérdését, annak jelentőségét a családi mintákon, a személyes szülői/testvéri életutakon keresztül.

A foglalkozások során a szülők/családtagok, facilitátorok bevonásával, gyermekeik Egyéni Térképeit is megismerve, azokra is reagálva a program aktív résztvevőivé váltak, ezzel erősítve a családi párbeszédet és felelősségvállalást a továbbtanulásban, illetve pályaorientációban betöltött szerepét.

✓ *Mesterségem Címere „MC” – továbbtanulási és pályaválasztási célok és utak*

A záró programon a gyerekek a kibővített Egyéni Térképeket felhasználva, a családi párbeszéd eredményeire is reflektálva, előre meghatározott „role modellek” közül választva, megfogalmazták saját jövőképüket és az ahhoz vezető utat. A megjelenítés bármilyen kreatív formában (rajz, IKT eszköz) történhetett, a gyerekek támpontokat kaptak az eszközök kiválasztásában és segítséget a megvalósításban. A gyerekek bemutatói képezték az „MC” PILOT több alkalmas foglalkozásainak záróeseményét.

Pályaorientációs csoportfoglalkozás - Egyéni terv

Pályázat során bemutatott részelemekhez többféle tevékenység kapcsolódott. Az első részelemhez a pálya, illetve munka világához kapcsolódóan tréninget szerveztünk, amely eredménye az volt, hogy minden résztvevő elkészítette az Egyéni Tervet (az Egyén Terv a Egyéni Kompetencia Térkép fogalmát helyettesítette, hiszen ez minden résztvevő számára értelmezhető fogalommá vált.) E tréning tartalmát a pályaorientációs csoportfoglalkozás módszerével bonyolítottuk le. Továbbiakban a pályaorientációs csoportfoglalkozáson készített Egyéni Tervre épültek rá a tréningek és tevékenységi formák. A második részelemhez két témában szerveztünk tréninget, amely segítette az Egyéni Tervek továbbfejlesztését és a társadalomhoz fűződő kapcsolatok megismerését. Két tréning tarozik ide a drámapedagógia és a médiapedagógia, amely segítségével bővültek az Egyéni Tervek. A Generációk közötti párbeszédhez, amely a szülők és a gyerekek véleményének megismerését és közelítését tűzte ki célul, csoportos beszélgetés keretében valósult meg. Az itteni tapasztalatok tették lehetővé a következő részelem megvalósulását.

Az „MC” – továbbtanulási és pályaválasztási célok és utak részelemben a résztvevők önállóan dolgoztak médiaismereteik és kibővített Egyéni Terveik alapján. Munkájuk eredményeként kisfilmet készítettek arról a pályáról, amit önmaguk számára elfogadhatónak véltek. A program sikerességét a komplex fejlesztési lehetőségek biztosították, hiszen azokban a folyamatokban nyújtott támogatást, ahol a hátrányok előre jelezhetőek voltak (önismeret, szülői kapcsolat minősége, médiatudatosság).

A program előnye, hogy intenzív fejlesztési szakaszokkal tervezett egy-egy terület vonatkozásában. Egy-egy program összekapcsolódott a résztvevők pihenési és szórakozási lehetőségeivel. Többnyire táborozással egybekötve bonyolítottuk le azokat. A három napos

táborokban sportolásra, fürdésre, éjszakai túrázásra nyílt lehetőség, amely a személyes kapcsolatok építésén túl az önfejlesztés lehetőségét is hordozták. A résztvevők a táborokban teljes ellátást kaptak, amely a megszokott életminőségükhöz kapcsolódóan többnyire pozitív hatást váltott ki.

A pályaaorientációs tábor Zalaegerszegen volt, a drámapedagógiához köthető foglalkozások a Csattogó völgyben, a média tábor pedig két helyszínen a Csattogó völgyben és Tatán. A szülőkkel való kapcsolattartást a programban a Generációk közötti párbeszéd foglalkozás sorozat biztosította, amely az alapítvány mentorlátjainak iskoláiban került lebonyolításra. Így Győrben egy rendezvény, Budapesten pedig két találkozás került megszervezésre. Összegezve az 52 fő halmozottan hátrányos helyzetű, különböző korcsoportba tartozó fiatal, 4 fejlesztendő területen kapott lehetőséget és támogatást. Egy-egy résztvevő kb. 30-32 óra foglalkozáson vehetett részt, amely keretében a kompetenciáit fejlesztette és az életvezetéshez kapcsolódó tudatosságot, mint értéket fogadta el.

A pályaaorientáció folyamatában jelentős a szülők szerepe, amellyel szinte egyenértékű az internetről áradó információk nyomása is. Ezért a program mindkét szempontra figyelve, olyan fejlesztési lehetőséget valósított meg, ahol a szülők is bevonásra kerültek (Generációk közötti párbeszéd) és a kiemelték médiatudatosság fejlesztése alapján készültek (médiapedagógia) a szakmák bemutató kisfilmek. A pályaaorientációra épülő társadalmi mobilitást segítő program sikerességéhez nagyértékben hozzájárultak azok az önismeretet fejlesztő foglalkozások, amelyeken a résztvevők jelen lehettek (drámapedagógia). A legjobban végig gondolt Egyéni Terv és a szakma megismerésén alapuló kisfilm elkészítése is csak eszköz az életút megalapozásában, annak megvalósítása és sikeressége azon múlik, hogy a személyiség milyen énképpel rendelkezik és milyen motiváló energiákat képes mozgósítani céljai elérésért. Ezért az önismereti tudás az énkép alakulásának folyamata nagymértékben meghatározza a jó Egyéni Terv realizálódását.

Egyéni és csoportos önismerttet- és Egyéni Terv kidolgozása- mint már jeleztük pályaaorientációs csoportfoglalkozás keretében valósult meg. A pályaaorientáció fogalmi meghatározásában: a tanuló egyéni igényeinek megfelelő legszélesebb körű információhoz való hozzájutás elősegítése. Ebből következően az „MC”, az információ gyűjtés és az egyéni igények összekapcsolását valósította meg. Annak ellenére, hogy maga a pályaválasztás, mint döntés individuális jellegű, a pályaaorientáció csoportban zajló folyamat, ezért ezt a

módszertanban is érvényesítettük. A pályorientációs csoportfoglalkozások célkitűzése azon képességek és személyiségjellemzők feltérképezése volt, melyekre a tanuló építhet saját életútjának tervezésekor. Ezen kiemelt személyiségjellemzők, mint a képességek/készségek, érdeklődés és érték jelentek meg a tanulók által összeállított Egyéni Tervben (=kompetencia leltár). Az Egyéni Terv tartalmazza azt az egyéni célt, amit a tanuló képes nemcsak megfogalmazni, hanem vállalni is. Azonban tartalmaz tevékenységeket is, amelyeket a cél eléréséhez a tanulónak végre kell hajtania. Az Egyéni Terv készítésekor a tanulók önismereti szintjük alapján keresték útjukat, azonban ezt csoport kontroll mellett tették, ezért az önismereti szint és a csoporttársak véleménye együtt jelent meg a Tervekben a csoportvezető moderálása mellett.

A halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok tervezési készsége nagymértékben függ életkoruktól, hiszen minél távolabb vannak a konkrét választási időponttól, annál szabadabban „lazábban” terveznek. Ezt természetesen a csoportvezetés módszertanában is figyelembe kellett venni. A pályorientációs strukturált csoportfoglalkozáson korcsoportban vett részt a fiatalok:

Életkor	Fő	Egyéni Terv
11-12 év	15 fő	15 db
13-14 év	11 fő	11 db
14-15 év	14 fő	14 db
16 -20 év	12 fő	12 db

A csoportfoglalkozások tapasztalatai alapján azt fogalmazhatjuk meg, hogy a legfiatalabb korosztály számára a tervezési folyamat verbalizálása is nehézséget okozott. Ezért a projekció lehetőségével élve az Egyéni Tervek vizualizált formában készültek el, amelyek konkrét szituációk rajzbani ábrázolását jelentették.

Az életkori sajátosságokból adódóan valódi döntési kényszert a legidősebb korcsoport fogalmazott meg. Jól mutatja ezt az a jelenség is, hogy Egyéni Terveik finomítására és véglegesítésére vállalkozván egyéni tanácsadásra is jelentkeztek. Az Egyéni Tervek súlyát a programban nagymértékben visszaigazolta a program zárásaként megoldott média feladat is, amely 3 perces kisfilm készítését jelentette a választott vagy elképzelt pályához

kapcsolódóan. Az Egyéni Tervek differenciáltsága különböző a programban résztvevők körében.

Szükséges kiemelnünk a 13-14 éves korosztály csoportfoglalkozásainak tapasztalatait, ahol a döntési kényszer megjelent és a hátrányos helyzet következtében a szülőktől sem remélhettek jelentős támogatást a fiatalok. E csoportmunka a pályaeorientáció alapozó szakaszát jelentette, azonban a folyamatnak itt iskolaválasztással kellett zárulnia. E csoportmunka több tematikus Egyéni Tervet eredményezett, azonban a célt, hogy a tanulás irányát és szintjét megnevezték.

A pályaeorientációs csoportfoglalkozás tartalma e témakörben kidolgozott (Szent István Egyetem 2002) módszertanra épült.

A pályaeorientációs csoportfoglalkozások meghatározott tematika, időtartam mentén valósulnak meg.. A pályaeorientációs csoportfoglalkozást *strukturált csoportfoglalkozás* keretei között valósul meg. Ez a keret megfelelő forma a pályaeorientációs foglalkozások megvalósítására. Felépítése kötötten öt elemből áll:

1. hangulatteremtés,
2. célkitűzés,
3. ismeretfeldolgozás,
4. személyes hozam és
5. következő alkalom előkészítése/foglalkozás zárása.

A *hangulatteremtés* segít a csoportvezetőknek benyomást kapnia arról, hogy milyen érzésekkel vagy hangulattal érkezett a résztvevő a foglalkozásra, valamint mennyire kész az aznapi feladatokra. A *célkitűzésben* az aznapi foglalkozás céljait összegezzük, valamint információt kap a résztvevő egy-két mondatban arról, hogy a résztvevőnek mit kell tennie önmagáért. Az *ismeretfeldolgozás* során meghatározott módon dolgozunk fel egy-egy témát.

Ilyen módszer lehet:

- a gyűjtés,
- a puzzle,
- a kiscsoportos feladat,
- a szerepjáték, a párosítás,
- a rangsorolás,
- az összehasonlítás,

- asszociációs játék,
- a helyzetgyakorlat
- vagy érekelésen alapuló játék stb.

A *személyes hozam*, mint módszer során az egyén megfogalmazza mit kapott a foglalkozás során. A csoportfoglalkozás elején a résztvevők által megfogalmazott elvárásokra reflektálva visszajelzést kapjon a résztvevő az elhangzott témákról.

A *következő alkalom* előkészítése során a következő foglalkozás témáját vetíti előre egy mondatban. Fontos, hogy figyelemfelhívó és kedvcsináló legyen a résztvevőknek, amiért szívesen visszajönnek a foglalkozásra.

A pályaaorientációs strukturált csoportfoglalkozás 10-12 fős csoport létszám valósítható meg, amelyre az interaktivitás és a bevonódás a jellemző. A pályaaorientáció tartalmát tekintve önismeretre, pályaismeretre és „társadalom” ismeretre, ezen belül munkaerő-piaci ismeretekre épül. A pályaaépítés szempontjából azonban az önismeretet szűkítjük azokra a képességekre/kompetenciákra, amely a fiatal erősségét adja és kiemelten kezeljük azokat az érzelmi tartalmú kötődéseket, amelyek a tanulók érdeklődését és értékvilágát hordozzák. A pályaaorientáció folyamata pozitív élményt jelent a résztvevő számára, mert elvesztheti azokat a jellemzőket, amelyeket kevésbé szeret önmagában, többnyire elkerülheti a kudarcos helyzeteket és megerősödhet céljaiban. E pozitív folyamat azonban számtalan nehézséget is rejt, mert a célok meghatározása és vállalása a munka világához kapcsolódóan önmagában is igen nehéz feladat egy fiatal számára. Ezért a pályaaorientációs csoportmunka elengedhetetlen eredménye az Egyéni Terv, amelyben cél kerül megfogalmazásra. A cél megfogalmazásának tartalma és színvonala rávilágíthat azokra a szocializációs és önértékelési hiányokra, amelyek gátolják a hosszabb távú pályaelképzelés kialakulását. A csoportfoglalkozás meghatározott tematikára épül, amelyen belül definíciók és különböző tudástartalmak kerülnek megbeszélésre. Így a képesség, az érdeklődés, az iskolarendszer/munkaerőpiac jellegzetességei, anyagiak kerültek szóba.

Az ismeretátadás központi része egy-egy struktúrának, amelyben nem csak az interaktivitás fontos, hanem az is, hogy személyes véleménye alakuljon ki az adott kérdéskörrel a résztvevőnek. Ha személyes „hozama” volt az ismeretátadásnak, akkor az adott foglalkozási egységet egy kitekintéssel és előkészítéssel zárjuk. A szünet után következő struktúra vagyis foglalkozási egységet hangulatteremtéssel kezdjük, amelyek az a funkciója, hogy ráhangolja a

következő témára a csoporttagokat. A strukturált csoportfoglalkozás kiemelendő eleme, hogy minden egység, struktúra előtt meg kell fogalmazni azt a célt, amiért az adott időt rászánjuk a kijelölt témára. Tehát a strukturált csoportfoglalkozás időrendi felépítése: hangulatteremtés, célkitűzés, ismeretátadás, személyes hozam és a kitekintés (következő foglalkozás előkészítése). Már az előzőekben jeleztük, hogy a csoportbontást az életkor szerinti elkülönítésben gondoltuk végig. Ennek fő oka az volt, hogy két korcsoportban a várható a döntés következménye jelentős környezeti tényezők számbavételével gondolható végig. A következő iskola kiválasztását a távolság, útiköltség stb. nagymértékben befolyásolhatják. Ugyanez jellemző az érettségi utáni, továbbtanulási szándékok realizálására, ahol a hátrányos helyzet miatt a támogatási rendszernek, ösztöndíjrendszernek stb. jelentős szerepe van. A középső csoportban a 15-16 éves korcsoportban azon a középiskolások voltak, akiknek a fakultációra vonatkozó döntésük meghatározhatja továbbtanulásuk irányát. Ez a döntés környezeti változással nem jár, viszont sok emocionális elemet mobilizál például a tanár szeretete vagy a tárgy könnyűsége vagy a választás oka lehet a nyelvvizsga megszerzése. A legfiatalabbak a 6. és 7. osztályba járók számára tűnt legtávolabbinak a döntési szituáció ezért az ő velük történő foglalkozás valódi alapozást jelent abban a gondolkodásmódban, amely az életpálya építést folyamatnak tartja. E csoporttal való foglalkozás jelentősége abban van, hogy a családi indíttatás helyett az alapítványi munka alapozta meg az idő perspektívában való gondolkodást és bemutatta a munka, mint érték szerepét a társadalmi integrációban.

Tapasztalataink szerint az egyéni igényekre építő csoportmunkánk néhány esetben nem várt ellenállásba ütközött. A szakirodalom és a tapasztalatok alapján megfogalmazhatjuk, hogy az igények megfogalmazása többnyire magasabb szintet mutat, mint amelyet a csoportok később realizálni tudnak. A magas igényszint megjelenése többnyire önismereti hiányokra vezethető vissza. Az igényekhez kapcsolódó megoldási módok segítenek a realitás bekapcsolásában. Minden korosztályban talákoztunk olyan résztvevővel, akinek az igényszintje elmaradt a csoport átlagától. A csoportfoglalkozások során világossá vált, hogy alacsony önértékelési szinttel találkozunk, ahol az egyszerűbb célok is elérhetetlennek tűnnek. A jelenség ellentmondásos jellege nem zavarta a csoportmunkát, hiszen ha alacsony igényszint mellett is, de kidolgozódott az Egyéni Terv és megfogalmazódott a cél. A csoport hatására akár növelhető is volt az önértékelési képesség a képzettség szintjére vonatkozóan. Például a szakma megszerzése finomodott érettségi és szakmai végzettség megfogalmazásában. A

legfiatalabb korosztálynál talán nem az igényszint minősége volt a jelenség okozója, hanem a várható tanulási idő hossza zavarta a hatodikosokat. Ők hat éve járnak iskolába és minimum ugyanennyit kell tanulniuk még, hogy érettségijük legyen. Csoportfoglalkozások során a csoport tagok nagy része ismerte egymást, így kialakult egy csoport mag, akik összeszokott társaságot alkottak és hozzájuk kellett alkalmazkodnia az újonnan érkezett kisebb számú résztvevőnek. Ez a jelenség a foglalkozás sorozat elején erős csoport dinamikát eredményezett a rivalizálás mellett a passzivitás is megjelent. Mindkét csoport történeténél a csoportvezetőnek be kellett avatkoznia, és a moderálással sikerült is a rivalizálást csökkenteni, de a passzivitáshoz több csoportvezetői erőfeszítésre volt szükség. Például célzott bevonásra egy adott tevékenységbe stb.

A csoport történetéből kiemelhetjük, hogy a szellemi erőfeszítés, a folyamatos individuális igénybevétel elfárasztotta a résztvevőket ezért több szünetet kellett tartani és rész ismeretek elhagyására is kényszerültünk két csoport esetében.

Összegezve a strukturált csoportfoglalkozás módszere és a megtervezett tematika megfelelőnek bizonyult az alapítvány célkitűzéseit tekintve, amely egybe esett a résztvevők céljával is. Az 52 főnek, aki bekerült a programba készült Egyéni Terve, amellyel a további fejlesztési szakaszokban is dolgozott különös tekintettel a média foglalkozás alapján készült kisfilmekre.

Társadalmi szimuláció – önismeret és kompetenciafejlesztés

Társadalmi szimuláció – önismeret és kompetencia fejlesztés témakörében a drámapedagógiai foglalkozás sorozatot szerveztünk, amelyet kiegészített a médiapedagógia tréning is.

A pályaaorientációs csoportfoglalkozások során érzékeltek, hogy a fiatalok önértékelése ellentmondásos jellegű. A pályázat koncepciójához jól illeszkedett, hogy saját élményű önismeret fejlesztő foglalkozás következzen a fiatalok számára. Az önismeret fejlesztéséhez szorosan kapcsoltuk a kommunikációt is, mint olyan jelzőrendszert, amely a kívülállók számára is jelzi a fiatalok önismereti bizonytalanságát.

A drámapedagógiai foglalkozások csoportmunkában történtek. Az önismeret fejlesztő csoportmunka drámapedagógiai eszközökkel történt fő célkitűzése a szabály alkotás folyamatának és az alkalmazkodás, felelősségvállalás jelentőségének tudatosítása volt. A csoportmunka nagycsoportos formában szerveződött 24 és 28 fővel. A drámapedagógiai

csoportfoglalkozást is szabadidős programban ágyazva szerveztük meg, amely a csoportmunkát is nagymértékben befolyásolta. Megjelent ez az elvárások megfogalmazásában, vagyis érzékelhető volt a két napra és a szabadidő eltöltésére vonatkozó élményekre irányuló várakozás. A csoportokban megjelent a humor és a jókedv iránti vágy és egy kis félelem is az idegen környezettől. Ezek az elvárások segítették a drámapedagógiai foglalkozások sikerességét és lehetőséget nyújtotta a célkitűzésnek megfelelő program megvalósítására.

A 15 év felettek nagycsoportjában a tematika megvalósítását többnyire kooperációs gyakorlatok, konfliktus megoldáshoz kapcsolódó feladatok (pályaépítés, rózsák örei stb.) voltak. A csoportmunka legnagyobb eredményének az egymással szoros kapcsolatban nem lévő fiatalok feladat megoldási készsége fejlődött, különös tekintettel az együttes munkára. Ez nemcsak a fő célkitűzés megvalósítását segítette - kooperáció, felelősségvállalás és alkalmazkodás -, hanem élmény szinten is megjelent a foglalkozás végén a visszajelzésekben. A drámapedagógia eszközei segítettek abban, hogy a fiatalok megpróbálják megfogalmazni önmagukat. Az énkép tartalmazza a fiatalnak az önmagára vonatkozó összes elképzelését beleértve a „ki vagyok én” és „mire vagyok képes” tartalmakat is. Egy önmagát erősnek érző ember másként látja az őt körülvevő világot és másképp is viselkedik benne, mint az önmagát gyengének és ügyetlennek tartó személy. Az én fogalom nem feltétlenül a valóságot tükrözi, hiszen a visszajelzések nem minden esetben változtatják meg azonnal a fiatalnak önmagáról kialakított én fogalmát. Minél több az én fogalmához rosszul illeszkedő tapasztalata van valakinek, annál nagyobb lesz a szakadék az én és a valóság között, és annál nagyobb a rossz alkalmazkodás lehetősége. Az önismeretet fejlesztő három napos táborozás egyik eredményének azt fogalmazhatjuk meg, hogy csökkentette e szakadékot a fiatalok működésben (énképe és a valóság között). A nagycsoportban jó lehetőség nyílt a személyes tapasztalatok korrigálására, sok esetben csak emocionális reflexiók alapján. Különösen jellemző volt ez a fiatal korosztályra, ahol a kötöttségekhez való nehéz alkalmazkodás jól mutatta a valóság és a szabályok elfogadásának nehézségét. A 15 év alattiak körében tapasztalható volt az énkép bizonytalansága és az én ideál hiánya. A 15 év feletti korosztály csoportmunkájában arra törekedtünk, hogy az ideális énkép megfogalmazásra kerüljön és csökkentjük a realitásban működő én funkciók, viselkedési sémák ütközését a környezettel.

A tréningen belül jelentős szerepet kaptak a kommunikáció fejlesztő gyakorlatok is, amelynek alapján azt a következtetést vonhattuk le, hogy a 15 év alatti korosztályban a feladat vállalás és a felelősség vállalás igen nagy szórást mutatott. Például csoportszóvivői szerepeket bármilyen csoportmunkáról beszélünk ugyanazok a tanulók vállalták el. A kommunikációs feladatok sikeres megoldását ebben a korcsoportban sokszor akadályozta a figyelemkoncentráció hiánya. Hosszabb ideig figyelni nem képes ezért az instrukciót sem felfogni képes tanulók nehezen voltak bevonhatóak a szabálykövetést kívánó feladatokba. A kommunikáció fontos eleme a fiatalok önmagáról alkotott képének és a társadalmi szabályok elfogadásának. Összegezve a két csoport elkülönítése helyes volt, hiszen életkorukból következően más témák érdekelték őket és más elakadások jellemezték önismeretüket, illetve annak hiányát. A sokféle csoportmunka segítette a kapcsolatteremtést, javította az emocionális élményeket. A tapasztalatok alapján szükséges lenne a reális énkép működéséhez szükséges szabálytudat elfogadásának fejlesztésére is.

Generációk közti párbeszéd – szülők/család pályaorientációs integrációja

Generációk közötti párbeszéde fő célkitűzése a pályaismeret bővítése mellett a munkájukban sikeres felnőttek szakmai pályafutásának megismertetése volt. Az irányított beszélgetést pályaválasztási tanácsadó vezette, a csoportosított kérdések kitértek egy rövid bemutatkozásra úgy, mint név, beosztás, iskolai végzettség, milyen szervezetnél dolgozik (állami szervezet, multinacionális nagyvállalat, civil szféra, egyéni vállalkozás). Az egyén pályaválasztással kapcsolatos kérdésekre: hogyan került a pályára, ki/mi befolyásolta, segítette a döntést. Feladatokkal és tevékenységekkel kapcsolatos kérdésekre, mint például milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia, hol végzi a munkáját, kikkel kerül kapcsolatba. A munkakövetelményekkel összefüggő információkra: érdeklődés, képességek, erősségek, egészségügyi feltételek, fizikai/szellemi igénybevétel, veszélyforrások, iskolai tantárgyakban történő jeleskedés. A szakmai képzéssel illetve az elhelyezkedéssel, keresettel kapcsolatos kérdések is szerepet kaptak. Az előadók elmondták véleményüket szakmájuk hátrányairól, előnyeiről. A beszélgetés végén a diákok és szüleik kérdezhettek a szakemberektől. Összesen 27 szakember mesélt végzettségéről, munkaköréről, szakmájának jellemzőiről.

A 3 rendezvényen, amelyet Győrött és Budapesten szervezetünk vegyes korcsoportú tanulók vettek részt, illetve a fiatalabbakat a szülők minden esetben elkísérték. A szakmai előadásokkal párhuzamosan egyéni tanácsadás is zajlott. Az egyéni pályatanácsadáson 12 fő vett részt. A tanácsadó a hozott Egyéni Tervekből indult ki.

Győri csoportunkban 3 fő ötödik-hatodik osztályos tanácskérő még egészen fiatal volt ahhoz, hogy a konkrét pálya kiválasztásra kerüljön. Ebben az esetben a tanulás fontosságáról, a számukra megfelelő szakma kiválasztásának folyamatáról beszélgettek a tanácsadóval. Hat fő készül főiskolára, velük konkrét tervek, lépések fogalmazódtak meg. Három fő középfokú intézményben szeretne továbbtanulni vagy szakmát tanulna.

A budapesti egyik helyszínünk rendezvényére 8 szakember jött el, bemutatni a pályáját. Az egyéni pályatanácsadáson 4 fő vett részt. Az Egyéni Tervek kis mértékben módosultak. 3 középiskolás diákkal illetve egy fő 5.- 6. osztályos tanulóval történt tanácsadás.

A másik budapesti rendezvényen 9 szakember mutatta be tevékenységét a tanulóknak. Az egyéni pályatanácsadás keretében az Egyéni Terv aktualizálásán 7 fő vett részt: 6 fő általános iskolás, jellemzően 6-7. osztályos tanulók és 1 fő 13. évfolyamos diák. A téma középpontjában leginkább információs források (honlapok, pályaválasztási börszék) használata és a pályaterv realizálása volt. Kitöltésre kerültek online kérdőívek, melyek a szabadidős érdeklődés feltérképezésére szolgáltak. Az eredményekről, elképzelésekről, az érdeklődésekhez kapcsolt pályakörökről esett szó. Továbbá a tanulás fontosságáról, a számukra megfelelő szakma kiválasztásának folyamatáról folyt a beszélgetés. A három alkalmon összesen 36 szakember vett részt önkéntesen. Összességében elmondható, hogy a fiatalok lelkesek, motiváltak és aktívak voltak.

Mesterségem Címere „MC” – továbbtanulási és pályaválasztási célok és utak

A 10-14 évesek csoportjában összesen 16 saját film készült el. A kisfilmek többségében a gyerekek jól tudták alkalmazni a figyelemirányítás eszközeiként megismert animációs és egyéb filmes eszközöket, a szerkesztő/vágó program által kínált technikai megoldásokat. Több kisfilmben kifejezetten jól sikerült a film alapüzenetéhez, képi világához illeszkedő zenei alapot találni, amely egyben a diákok választott foglalkozáshoz fűződő érzelmi viszonyulásáról, a választás motívumairól is sok mindent elárult. A kisfilmeken keresztül

megragadhatóvá vált, hogy a gyerekeknek az adott szakmáról milyen aktuális elképzelései, ismeretei vannak, mi az, ami különösen vonzóvá teszi számukra a szakmát/hivatást. A kisfilmek alapján jól érzékelhető különbségek fedezhetők fel a gyerekek tudatosságában, érettségében, az adott foglalkozással kapcsolatos elköteleződésük tekintetében.

A kisebbek csoportjában a filmekben használt animációs eszközök sokfélesége heterogén képet mutat. Voltak, akik már a mozgógéppel vágással is jól elboldogultak, míg mások csak az állóképek egymáshoz szerkesztése, illetve szöveges tartalommal való kiegészítése alapján oldották meg a feladatot. Összességében a gyerekek élvezték az alkotómunkát, és jellemzően elégedettek voltak az elkészült videókkal.

A 14-18 évesek csoportjában a kisfilm elkészítése még inkább hozzájárult ahhoz, hogy a diákok pontosabban megfogalmazhassák a pályaválasztással kapcsolatos egyéni céljaikat, tájékozódjanak a választott pálya körülményeiről, az elvárt követelményekről. A résztvevők többnyire az előzetes gyűjtőmunka során felvett hanganyagra építették a filmjüket, ehhez pedig többségében jól használtak képi illusztrációs elemeket, zenét, és az üzenetet jól egészítették ki a feliratalemekkel.

A program értékelése

A bemeneti és a kimeneti kérdőíves vizsgálat összevetése

A program 4 tréningből álló intenzív hétvégét ölelt fel, melynek célja a tanulók pályaismeretének növelése, énképének, önismeretének elmélyítése, egyéni képességeinek feltérképezése, médiatudatosságuknak javítása. A programban egy bemeneti és egy kimeneti kérdőíves adatfelvétel valósult meg, amelyben az első mérés még az első tréning megvalósulása előtt, míg a második mérés az utolsó tréning alkalom után került felvételre.

A megvalósítás egyik nehézsége volt a tanulók fluktuációja, lemorzsolódása. A program nem kizárólag az alapítványunk által támogatott gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokat, célunk volt az együttműködések szélesítése, más civil és állami szereplők bevonása. Ez azonban nehézséggel is járt, nem minden bevont partner vállalt nagyfokú elkötelezettséget, így a kezdeti tanulólétszám a program végére lecsökkent, illetve az is előfordult, hogy egy-egy tanuló nem minden tréningalkalmon tudott részt venni betegség vagy egyéb elfoglaltság

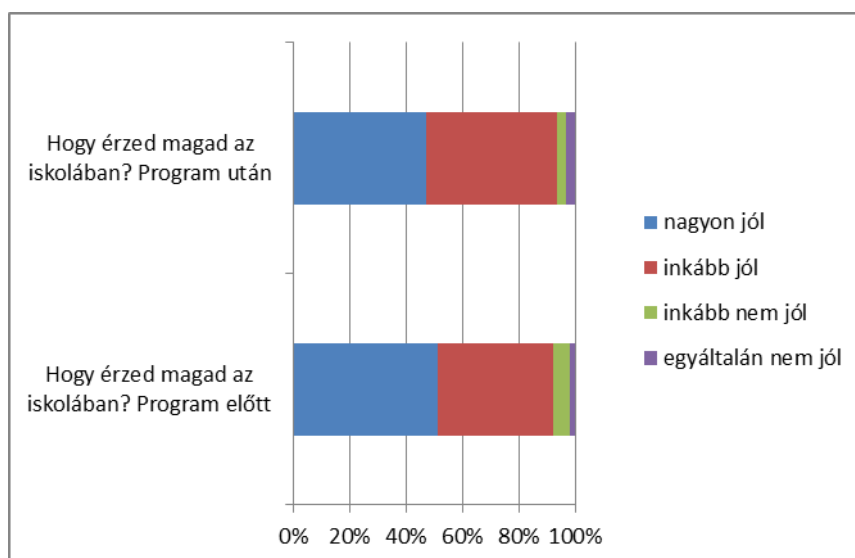
miatt. Annak ellenére történt mindez, hogy a partnerekkel együttműködési megállapodás jött létre, illetve valamennyi gyermek és szülő aláírt egy nyilatkozatot, vállalva a programmal járó feladatokat.

Az Alapítvány továbbra is céljának tekinti a hálózatosodást, valamint az eddigi eredmények terjesztését, ezért mindenképpen hosszú távon foglalkozni kíván a fenti kockázati tényezők csökkentését szolgáló garanciák, tevékenységek kidolgozásával, az ezzel kapcsolatos jó gyakorlatok felkutatásával.

A kérdőíves vizsgálat célja volt, hogy 3 területen mérje a tanulók tudásának, attitűdjeinek változását, melyet a program eredményének tekinthetünk. A mért területek: önismeret és énkép, szakmaismeret, médiatudatosság. A következőkben a 3 terület eredményeit mutatjuk be.

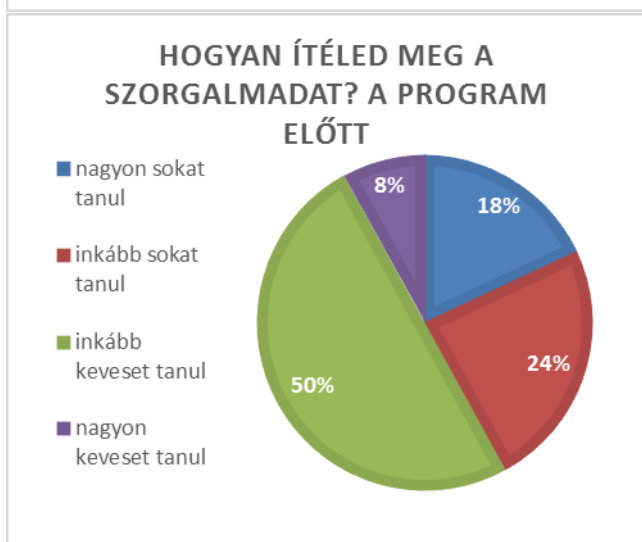
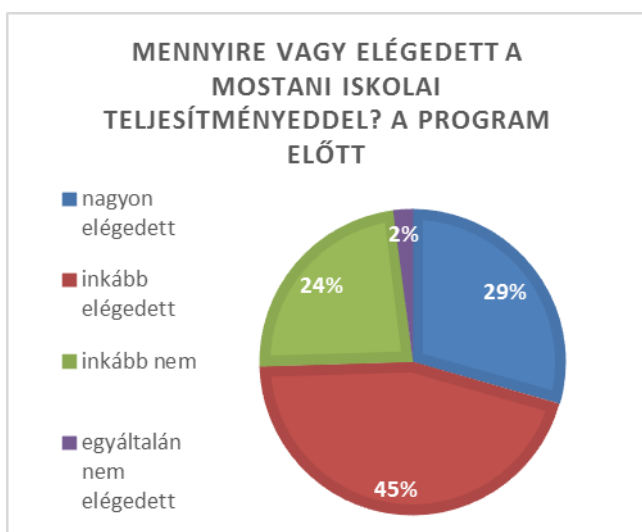
Önismeret, énkép

Ebben a kérdésblokkban arról érdeklődtünk a tanulóktól, hogy mennyire érzik jól magukat az iskolában, valamint mennyire elégedettek iskolai teljesítményükkel, illetve hogyan vélekednek önmagukról.

Az eredmények azt mutatják, hogy a tanulók döntő többsége jól érzi magát az iskolai közegben. 8%-uk számára azonban nem sok pozitív élményt ad az iskola. Habár alacsony ez az érték, mégis arra hívja fel a figyelmet, hogy akadnak olyan gyerekek, akik nap mint nap úgy élik életüket, hogy olyan helyre kell menniük, ahol nem érzik jól magukat. Kedvező

folyamatnak értékelhető, hogy a bemeneti és a kimeneti időszak alatt megfeleződött e csoport aránya.

Az iskolai teljesítménnyel való elégedettség nem mutat egyöntetű képet. Bár itt is sok az elégedett gyerek, minden negyedik tanuló elégedetlen magával.

Ezen a területen nem érzékelhető érdemi változás a két kérdőíves mérés között sem.

Az iskolai teljesítménnyel való elégedetlenség háttérében az is áll, hogy a tanulók önbevallásuk alapján nem igazán

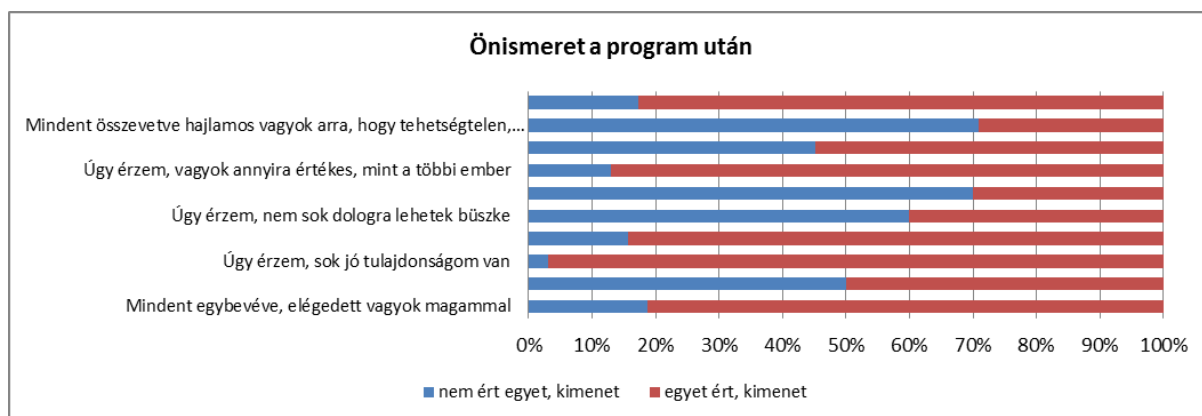
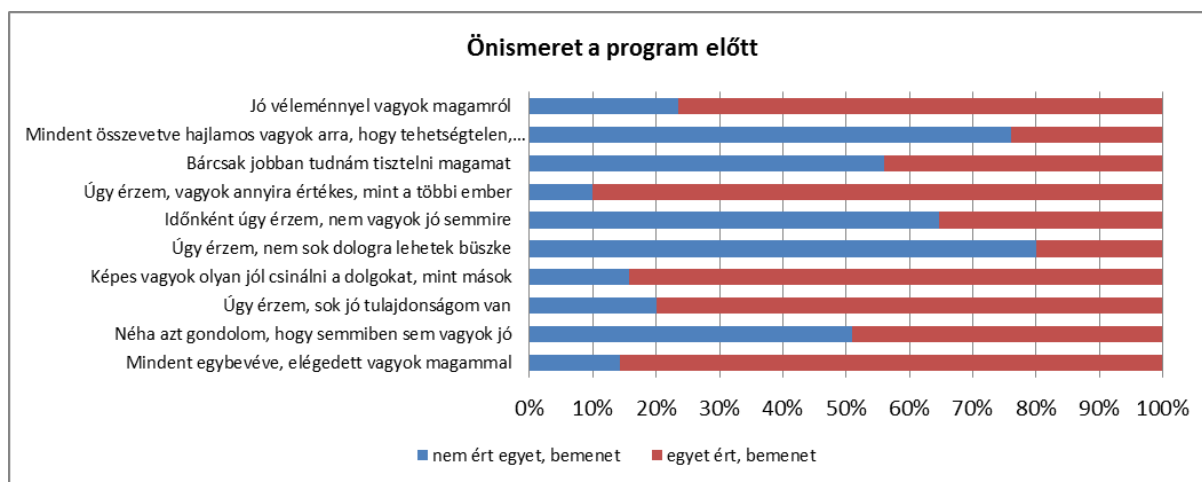
tesznek semmit a jobb eredmény elérése érdekében. A tanulók több mint fele kevés erőfeszítést hajlandó tenni, négyből egy diák tanul többet ennél és még ennél is kevesebben vannak azok, akik úgy ítélik meg, hogy kifejezetten sokat tanulnak. A két mérés eltérő tanulási motivációt mutat, a kimeneti mérés szerint háromból egy tanuló az, aki úgy vélekedik magáról, hogy inkább keveset vagy nagyon keveset tanul. Vagyis növekedett a tanulás iránt elkötelezett diákok száma.

Vizsgálatunkban azt is megkérdeztük, hogy a szülők mennyire kísérik nyomon gyermekük iskolai útját, tanulását. Az eredmények szerint a többség nem vagy csak félévi, év végi bizonyítványosztás alkalmával érdeklődik gyermeke tanulmányi teljesítményéről. Ez a terület

is változást mutat a két mérés között. A szülők attitűdje pozitívan alakult át. A program végén a szülők kétharmada rendszeresen érdeklődött gyermeke iskolai eredményeiről.

Az önismerettel kapcsolatban 10 állítást fogalmaztunk meg a válaszadók számára. Azt kellett értékelniük, hogy mennyire jellemző rájuk az adott állítás. A vélemények összegzése igen pozitív énképet tükröz, de ahogyan az iskolai étellel kapcsolatos kérdésnél is volt egy kis csoport, itt is 8-10 fiatal igen lesújtó véleménnyel van magáról.

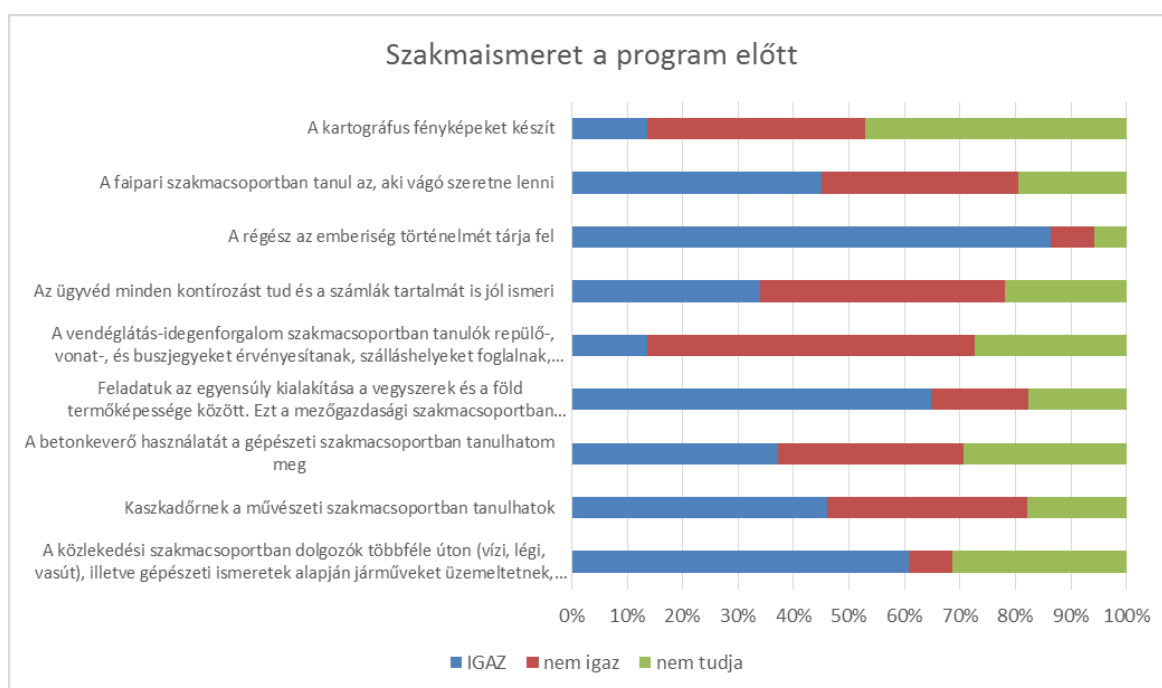
Az alábbi ábrák a két mérési időpont adatait mutatják be. Látható, hogy némi eltérés van az eredményekben egy-egy kérdésben. A program végén enyhén pozitívabb a tanulók önmagukról alkotott véleménye, mint a program elején. Ez főként annak köszönhető, hogy a válaszadók sokkal inkább úgy értékelték a program végén, hogy *sok jó tulajdonsággal rendelkeznek*, mint a program elején.

Pályaismeret, munkapiaci ismeretek

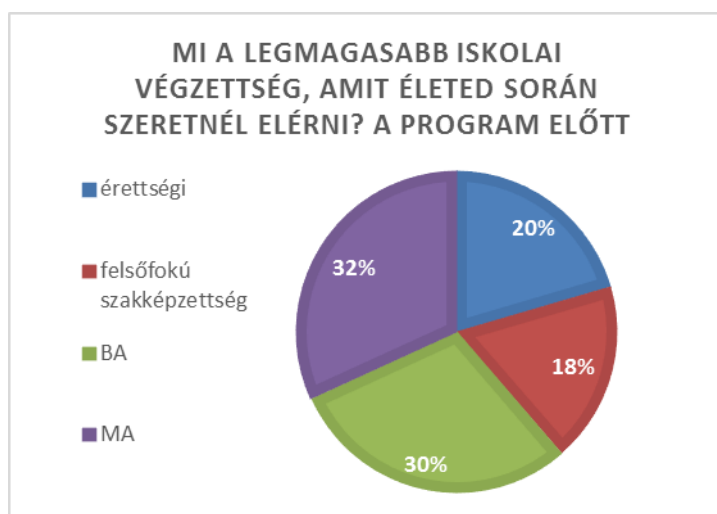
A következő nagy kérdésblokk a válaszadók munkaerőpiacról alkotott elképzeléseit, illetve jövőbeni terveiket tárta fel. Egy itemsor pedig konkrét pályák ismeretére kérdezett rá.

Kilenc szakmára vonatkozó állításokat kaptak a tanulók, meg kellett állapítaniuk, hogy az adott szakmára igaz vagy hamis az állítás. A szakmák kiválasztásakor külön szempont volt, hogy fizikaiak és szellemiek egyaránt szerepeljenek. Az alábbi ábrából is jól látható, hogy nagyon sok válaszadó nem tudta, vagy nem jól ismerte az adott szakmát, vagyis a programba bevont tanulók pályaismerete elég csekély mértékű volt a program elején. A felsorolt kilenc szakma közül az első mérés során három szakmát határoztak meg jól a válaszadók. (A tanulók több mint fele válaszolt helyesen.) A kimeneti mérés során ugyan jobb lett az eredmény, de nem jelentős mértékben, a kilencből mindössze négy szakmát azonosítottak jól a diákok.

51-ből 14 tanulónak egyáltalán nem volt elképzelése arról a program elején, hogy mi is szeretne lenni. További 17 tanuló jelezte azt, hogy vannak elképzelései, de még nem tudja pontosan, hogy mi is akar lenni és 20 tanulónak már konkrét elképzelése volt jövőbeni munkájáról. A program végén jelentős mértékű javulást mutatott a kimeneti mérés, mindössze két válaszadó volt, akinek még most sem volt elképzelése arról, hogy mi is szeretne lenni.

Vagyis a két mérés között szinte valamennyi válaszadó eljutott arra, hogy valamilyen célt tűzzön ki maga elé.

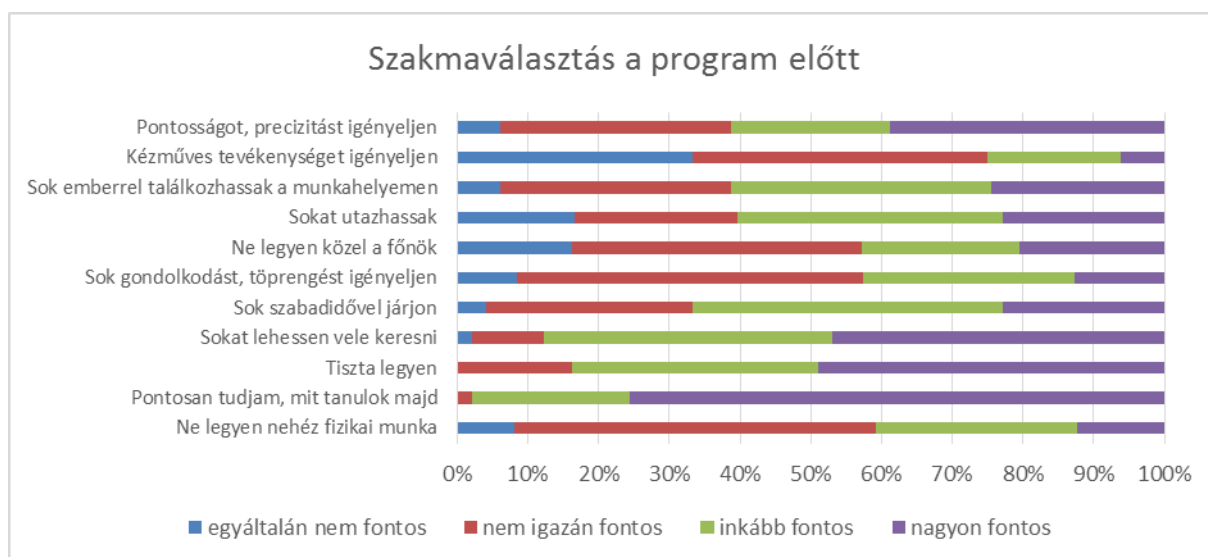

Arra is rákérdeztünk, hogy életük során milyen végzettséget szeretnének elérni.

Ötből egy tanuló az, aki csupán a középfokú végzettség, az érettségi megszerzését tartja céljának. Mindenki más tovább kíván tanulni, a többség diplomás szeretne lenni és alap- vagy mesterképzésben akar részt venni. A program végére még

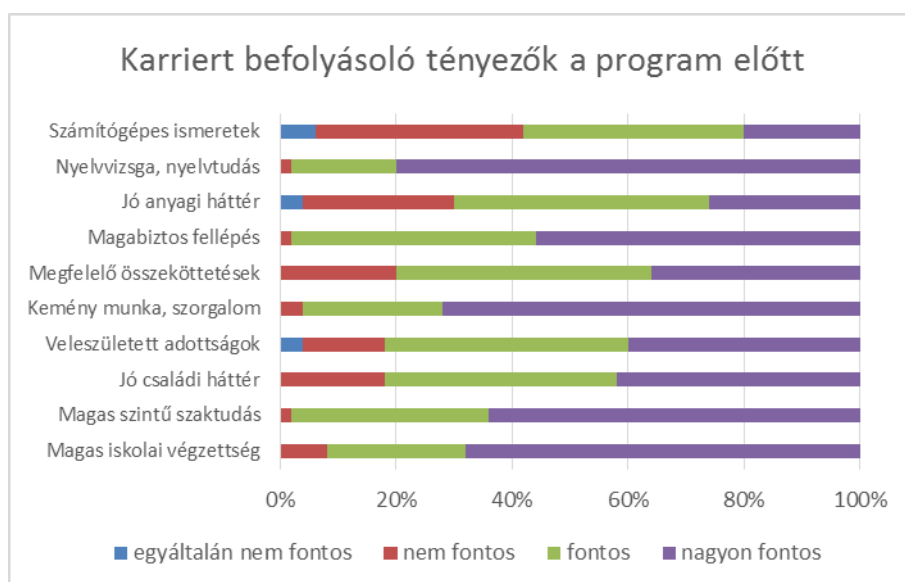
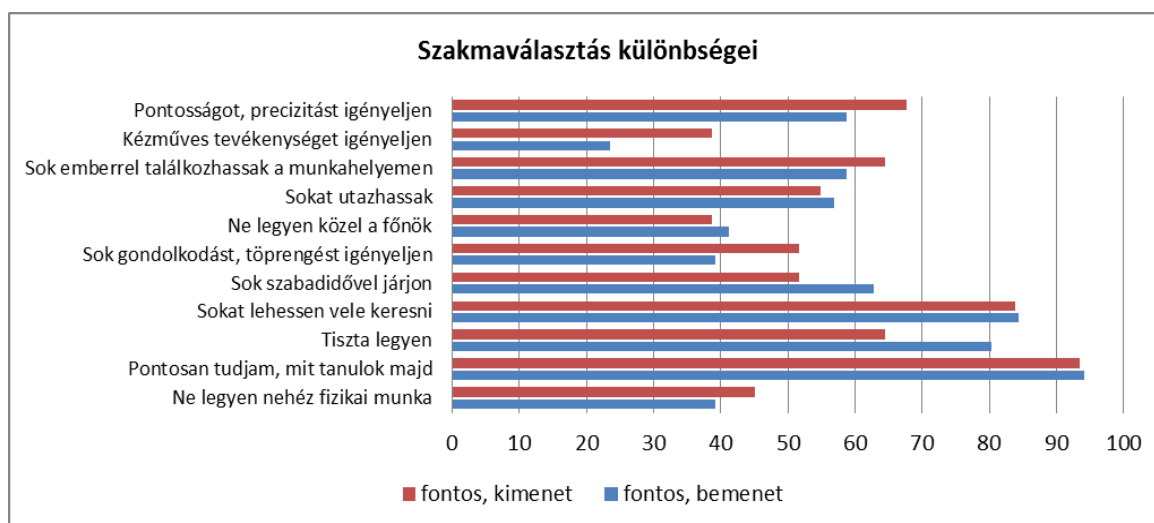
inkább erősödött azok aránya, akik életük során diplomát szeretnének szerezni. Négyből három válaszadó tanulási célja az alap- vagy mesterképzésben való részvétel.

A következő ábra azt mutatja, hogy a válaszadók szakmaválasztását milyen tényezők befolyásolják leginkább. Látható, hogy a legfontosabb szempont az, hogy a fiatal pontosan tudja azt, hogy mit is fog csinálni, vagyis nagyon *egzakt pályaképpel* rendelkezzen. Emellett két további szempont emelkedik ki, melyet nagyon fontosnak ítélnék meg, az hogy *tiszta és jól fizető legyen*. Ugyanakkor a gondolkodással és a kézműves tevékenységgel járó munkát elutasítják a tanulók.

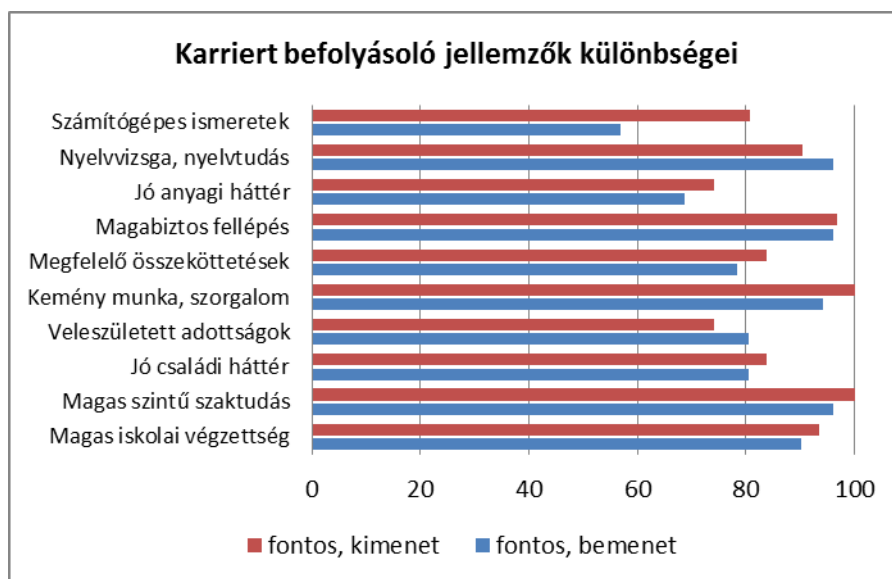
Némileg tehát ellentmondásos a válaszadók véleménye, hiszen a többség szellemi foglalkozást képzel el magának, mégsem tartják fontosnak a gondolkodó munkakört, inkább csak a tisztaság iránti igény kapcsolódik össze a szellemi munkával. Szintén kiemelhető a pontosság és precizitás ambivalens megítélése, ötből egy tanuló szerint ez nem fontos tényező a munkavégzés során.

A kimeneti kérdőív adatai éppen ezeken az ellentmondásos attitűdökön változtattak leginkább. Az alábbi ábrán látható, hogy a bemeneti méréshez képest a program végén növekedett azoknak az aránya (nagyon fontos, inkább fontos összevonásra került), akik mégis szívesen végeznének kézműves tevékenységet, valamint a gondolkodással szembeni attitűd is sokkal pozitívabb lett. Emellett csökkent azoknak az aránya, akik a tiszta munkakörülményeket fontosnak vélik, csakúgy, mint a sok szabadidőt. Szintén szignifikánsan változott a precizitás, pontosság megítélése. A program indulásához képest ezt a jellemzőt lényegesebbnek tartják a fiatalok.

A tanulók tíz előre megadott szempont munkaerő-piaci szerepét értékelték. A legtöbben a kemény munkát és a szorgalmat tartják az előrejutás legfőbb eszközeinek. Vagyis úgy értékelik, hogy az egyéni

erőfeszítések a legfontosabbak, és kevésbé számít a jó családi háttér, pénz vagy összeköttetés. Az egyén elérhet bármit, ha megfelelően magas szintű tudással, végzettséggel rendelkezik. A válaszadók kiemelten fontosnak vélik a nyelvtudást. Kissé meglepő, hogy a számítógépes ismereteket kevésbé tartják fontosnak a munkapiaci előrelépés tekintetében. Egy válaszadó kivételével a magabiztosságot mindenki elemi feltételének tekinti a karrier-építésben.

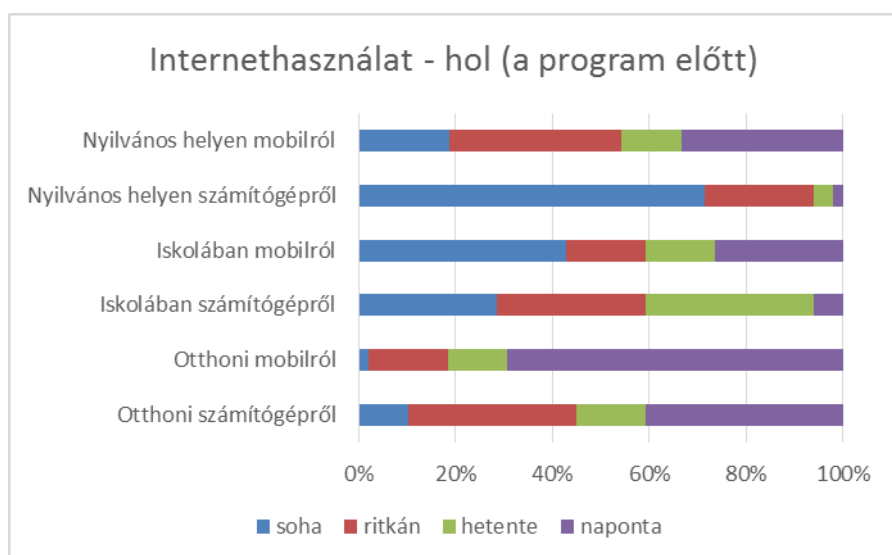
A program végén hasonlóan ítélték meg a válaszadók az egyes tényezőket. Vagyis alapvetően nem változott a tanulók attitűdje, most is úgy vélik, hogy a kemény munka és a magas szintű tudás fontos az érvényesüléshez

(nagyon fontos és fontos kategóriák összevonásra kerültek). Valamelyest emelkedett is az ezeket a szempontokat fontosnak tartók aránya. A számítógépes ismeretek megítélése viszont jelentősen változott. A program végén sokkal fontosabbnak ítélik meg a munkaerő-piacon ezt a kompetenciát, mint a program elején.

Médiatudatosság

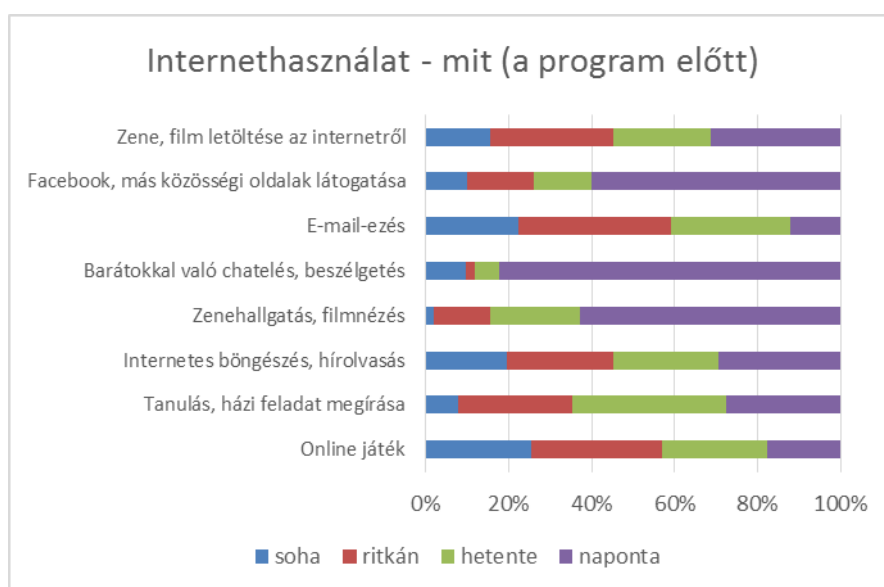
Ebben a kérdésblokkban egyrészt a fiatalok fogyasztási szokásairól érdeklődtünk, milyen internetezési szokásaik vannak, valamint ezzel kapcsolatos tudáselemeket is igyekeztünk felmérni, főként az internetbiztonságra vonatkozóan. Megjegyezzük, hogy az Alapítvány az elmúlt évben részt vett egy internetbiztonsággal foglalkozó pályázatban, ugyanakkor a jelen programban nem kizárólag az Alapítvány által támogatott tanulók vettek részt.

A válaszadók átlagosan naponta 2,6 órát számítógépeznek és interneteznek. Ez a szám a kimeneti kérdőív felvételénél némileg növekedett, a diákok átlagosan 3,7 órát ülnek valamilyen eszköz előtt/mellett.

Az internet –
használati szokások

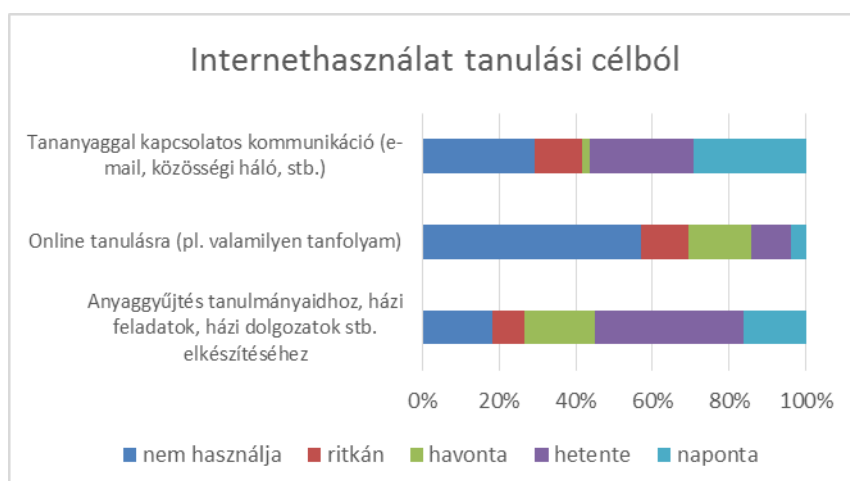
azt mutatják, hogy leginkább a mobil-használat jellemző és kevésbé a számítógépes internetezés. A helyszínválasztást nézve, az iskolai internetezés a legritkább, még a nyilvános helyekről is gyakrabban neteznek a fiatalok, mint az iskolában. Legelterjedtebb az otthoni használat. A kimeneti mérés során sem tapasztaltunk az arányokban változást, vagyis alapvetően otthon mobilról és számítógépről interneteznek a legtöbbet. Mivel azonban összességében nőtt az internetezésre fordított idő, így a napi használat minden helyszín esetében gyakoribbá vált.

A kérdőívben felsorolt nyolc tevékenység közül a válaszadók leginkább a kapcsolattartás eszközeként használják az internetet. Jellemzően nem emailt írnak, inkább chatelnek,

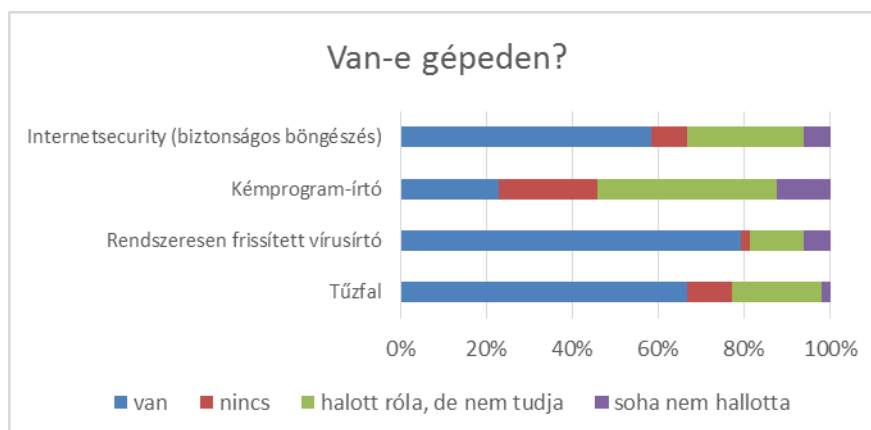
beszélgetnek. A zenehallgatás, filmnézés a második leggyakoribb tevékenység. Az online tér használata gyakoribb ezekben a tevékenységekben, mint a letöltés. A harmadik leggyakoribb tevékenység szintén a társas közegehez köthető, a Facebook és más közösségi oldalak használata a fiatalok többségének napi tevékenységének része. Ehhez képest az online játék kevésbé jellemzi a diákokat. A tanulásra vagy az ismeretterjesztési tevékenységre gyakrabban használják az internetet a válaszadók, mint játéokra.

A kimeneti mérés során azt tapasztaltuk, hogy nem változtak meg jelentős mértékben az internethasználat szokásai. A program végén is leggyakrabban a barátokkal beszélgetnek, zenét hallgatnak, filmet néznek és facebookoznak a fiatalok. Két tevékenység mutat változást, az online játéokra és a böngészésre, hírolvasásra számottevően több időt szánnak, mint korábban.

A tanulási célú internethasználat nem a leggyakoribb tevékenység a válaszadók körében, bár a tanulók önbevallása alapján gyakoribb, mint az online játék. Ez az ábra azt mutatja, hogy a tanulási

célú internethasználat milyen tevékenységekre bontható. Ahogy az internethasználat is leginkább közösségi célból történik, úgy a tanulás területén is a kommunikációs cél a legfontosabb. A többség tehát arra használja a netet, hogy a tananyagról szerezzon információt a társaitól. Emellett gyakori az anyaggyűjtés is, ez főként heti rendszerességgel jelenik meg. Az online tanulás egyáltalán nem elterjedt tevékenység. Ezen a területen nem mérhető változás, vagyis a kimeneti mérés során hasonló arányokat tapasztaltunk.

Arról is érdeklődnünk, hogy a válaszadók mennyire biztonságosan használják az internetet. Látható, hogy leginkább a vírusírtó és a tűzfal

szerepével vannak tisztában a tanulók, és az előbbit telepítik a leggyakrabban a gépeikre. Ugyanakkor az is elmondható, hogy a biztonságos böngészés vagy a kémprogramok területén már nincs mélyebb tudása a tanulóknak. Ez utóbbit pedig csak minden ötödik válaszadó használja. Ezen a területen nem változott a tanulók tudása a program végére sem. Míg a tűzfal és a vírusírtó része a mindennapi ismereteiknek, a kémprogramokról és a biztonságos böngészésről még mindig van, aki nem hallott.

Szintén vegyes a tudása a tanulónak az internethasználat jogi részéről. A legalapvetőbb dolgokkal, úgy mint az internetes ismerkedés, személyes adatok védelme a többség tisztában van, de a többi felsorolt jellemzőben már nem egyértelmű az ismeret. Sőt olyan is akad, aki hisz abban, hogy minden információ igaz, ami a neten lelhető és vannak negatív attitűddel rendelkező tanulók is. Ez utóbbiak játéknak tartják, ha más nevében tesznek fel valamit az internetre.

A kimeneti mérés ezen a területen csak részben vezetett pozitív eredményre. Két területen érzékelhető számottevő változás, egyrészt a fiatalok jobban tisztában vannak azzal, hogy a róluk szóló fényképek feltöltése milyen veszélyekkel jár, másrészt a jelszavak kezelése terén is érdemi pozitív attitűdváltozás figyelhető meg.

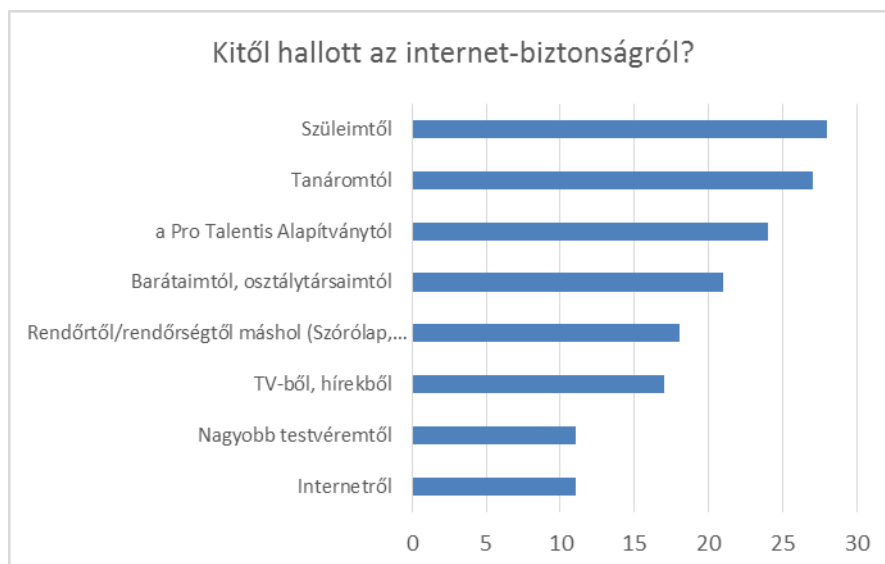
A kevésbé biztonságos használatra utal, hogy a fiataloknak ugyan kisebb százaléka, de nem elenyésző mértékben olyan tevékenységeket végez, melyekkel veszélyezteti önmagát.

Ezek közül kiemelhető az idegenekkel ismerkedés, valamint a személyes adatok megadása bárki számára. A program végén nem volt jelentős változás az internethasználat ezen részében. Mindössze az emelhető ki, hogy valamelyest csökkent azok aránya, akik személyes jellegű adataikat bárki számára elérhetővé tették.

A válaszadók közül 36 fiatal úgy állítja be a profilját, hogy csak ismerősei számára látható, ugyanakkor 9 válaszadó vagy nem tudja beállítani vagy nem is érdekli, hogy milyen veszélyekkel járhat, ha adatai bárki számára elérhetőek. Ezen a területen nagymértékű pozitív változás figyelhető meg. A program végén mindössze két olyan válaszadó volt, aki nemcsak

ismerősei számára látható profillal rendelkeznek a közösségi oldalakon. Vagyis a résztvevők nemcsak megtanulták, hanem alkalmazták is a programban hallottakat.

Az internet-biztonsággal kapcsolatos információk leginkább a személyes közegekből jutnak el a fiatalokhoz. A szülők és a tanárok szerepe döntő ebben. Legkevésbé éppen a média az, amely hírforrásul szolgál a

válaszadók számára. Természetesen az Alapítvány programja hozzájárult ahhoz, hogy a válaszadók a 3. helyen épp az Alapítványt jelölték meg hírforrásul.

Konklúzió

A Mesterségem címere program alapvető célja volt a tanulók pályaismeretének növelése, énképének, önismeretének elmélyítése, egyéni képességeinek feltérképezése, médiatudatosságuknak javítása. A program hatását kérdőíves vizsgálattal mértük, melynek adatfelvételeire a program indulása előtt, valamint a program megvalósulása után került sor. Az adatokat aggregált módon összesítettük és vetettük össze a két mérési eredményt.

A kérdőíves vizsgálat 3 területen mérte a tanulók tudásának, attitűdjeinek változását: önismeret és énkép, szakmaismeret, médiatudatosság. Megállapítható, hogy mindhárom területen azonosítható pozitív változás. Megállapítható, hogy az attitűdökre kedvezőbb hatást tudott gyakorolni a program, mint a konkrét ismeretekre. Ugyanakkor az adatok arra is felhívják a figyelmet, hogy akár a pályaismeret, akár a médiaismeret tekintetében továbbra is vannak még tudáshiányok. Vagyis az Alapítvány további munkájában céltudatosan meg kell jelennie majd ezeknek az elemeknek.

Az eredmények közül kiemelhető, hogy a program valamennyi résztvevőjét hozzásegítette ahhoz, hogy tudatosabban gondolkodjon jövőjéről, későbbi tanulási és pályautjáról.

Javaslatok

A program megvalósítását összességében sikeresnek találjuk, különös tekintettel, hogy minden kisfilm, amelyet a pálya, munka világához kapcsolta a tanulókat. A kisfilmek minősége egyenetlen, de azok sikerültek amelyek mögött az Egyéni Tervben megfogalmazottak tudásbeli és érzelmi bevonódása is megtörtént. A jó koncepció megvalósulását nagymértékben nehezítette, hogy a gyermekek számára közös célt nem lehetett megfogalmazni. A 11 és 20 éves korosztály kognitív és emocionális szintje személyiség érettségének foka olya mértékben eltérő, hogy a projekt valódi célja - a társadalmi mobilitás elősegítése - nem válhatott közös céllá. Leginkább a 16 év feletiek számára vált nyilvánvalóvá, hogy a munka révén kitörhetnek és sikeres életutat is építhetnek. Azt is felismerték, hogy az út, amin végig kell menni az életpálya tudatos építése során nehéz és sok buktatót tartalmaz. A hátrányos helyzetből adódó nehézségek a 11-14 éves korosztályban jobban megjelent például figyelmetlenségben, szabályok áthágásában vagy a szabályalkotás hiányosságában. A fejlesztési területeket helyes lenne szűkebben meghatározni és differenciáltabban illeszteni a korosztály specifikumához.

Terhelőnek tűnt a tanulók számára egy-egy fejlesztendő terület programjának intenzitása. Nem javasoljuk egy-egy napra sűríteni egy-egy téma, terület feldolgozását. Ugyanazt az óra keretet különböző tematikával kell feltölteni, mert a program keretét adó táborozás és közösségi élmények vonzóak a fiatalok számára. Csoportbontásra a magas létszámok miatt jobban kellene törekedni. A fejlesztendő területek nehézsége nem tűri az osztálylétszámhoz hasonló csoportok működtetését. Szakmai megvalósítók kiemelték, hogy a kiscsoportos munkák voltak a legeredményesebbek különösen azok, amelyek a tanulók aktuális érdeklődése alapján szerveződtek.

Az alapítványnál dolgozó mentorok számára a Generációk közötti párbeszéd program elem a további tevékenységükbe beépíthető, hogy a szakmák közvetlen megismertetésével is támogassák a hátrányos helyzetű tanulók pályaismeretét és pályorientációjuk folyamatát.

Összegezve a program kiváló koncepciója nagymértékben támogatta a pályázat célkitűzését, de mindazt az ellentmondást megjelenítette, ami a hátrányos helyzetű különböző településen élő, különböző iskola típusba járó tanulók együttműködését ellehetetleníti. Ezen nemcsak az anyagiak hiányát értjük – bár az is jelentős – hanem a közlekedési nehézségeket, a különböző korcsoportok együttélési technikáinak hiányát, amelyen belül még a szolidaritás hiánya is megjelent. A program folytatása egyértelműen javasolható, a tanulságok egy része szervezéssel és jobb fizikai környezet kialakításával beemelhetők a folytatásba, míg más részéhez további anyagi és humánerőforrás szükséges.